

תורה אור • פרשת מקץ • מאמר 5

כי עמך מקור חיים באורך נראה אור

כי עמך מקור חיים, באורך נראה אור

החיות הנמשכת לעולמות היא רק "עמך", ולא מעצמותו של ה'; באמצעות התורה, המצוות וביטול הלב, ישראל ממשיכים את אורו העצמי למטה, כך שהוא נראה, וישראל נראים באור זה.

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק

Likkutei Torah

הפרשה החסידית

likkuteitorah.com/he/torah-ohr/mikeitz/5/

הנקודה

החיות הנמשכות לעולמות היא רק "עמך", ולא מעצמותו של ה'; באמצעות התורה, המצוות וביטול הלב, ישראל ממשיכים את אורו העצמי למטה, כך שהוא נראה, וישראל נראים באור זה.

כל קטע: לשון המאמר, אחר כך התרגום, ואחר כך ביאור קצר תחת קו זהב. המספרים הקטנים בלשון המאמר מפנים להערות שבסוף.

המאמר בקצרה

המאמר מציג שתי שאלות על הפסוק "כי עמך מקור חיים, באורך נראה אור": מה פירושן של שתי הדרכים להבין את המילים "נראה אור", ומדוע נאמר בפסוק "עמך" ולא "אתה הוא". התשובה ניתנת באמצעות מנורת הזהב של זכריה, שהיא מקור נשמות ישראל: שבעת נרותיה הם המדות האלוניות המאירות לכל יהודי מלמעלה; הצינורות מזינים אותם מדרגות גבוהות יותר ויותר, וכל ההמשכות נמשכות באמצעות "זהב", בחינת שמאל. ה', "היושב בשמים", נעלה אפילו מחכמה ומחסד, ולכן ירידתו לעולמות היא השפלה עבורו. מנקודת מבט של רוממותו, הכול נחשב לאין, האומות גוברות בזמן הגלות והנהגתו דומה לשינה. כשמביטים "מן השמים", דרך התורה, ישראל נראים גדולים, כמו חפץ המשתקף במראה צלולה. שמים וארץ, תורה ותפילה, גורמים לירידה זו, כאשר המצוות נעשות מתוך אהבה בוערת וביטול של עבד, המתעוררים משורשי התורה והמצוות, שני הזיתים. לכן מקור החיים הוא רק "עמך", אורו נראה באמצעות התורה והמצוות, וישראל נראים בו.

מבנה

1	שתי שאלות ומנורת הזהב	¶1-2
שתי דרכים להבין את "נראה אור" והשאלה מדוע נאמר "עמך"; המנורה כמקור נשמות ישראל, ונרותיה וצינורותיה כאור הבא מלמעלה, הנמשך כולו באמצעות זהב, בחינת שמאל.		
2	היושב בשמים משפיל את עצמו	¶3-4
ה' נעלה מחכמה ומחסד, ולכן כניסתו לעולמות היא השפלה; היא נעשית באמצעות התורה והמצוות, אברי המלך, הנמשכים למטה על ידי אתערותא דלתתא.		
3	רוממות, גלות ושינה	¶5-7
מצד רוממותו של ה', כל העולמות נחשבים לאין: האומות מקבלות ממנה חיות והנהגתו דומה לשינה; התפילה "עורה!" מבקשת שעצמותו תתגלה באמצעות התורה והמצוות.		
4	המבט מן השמים: ישראל נראים דרך התורה	¶8-9
באמצעות התורה ישראל נראים גדולים, כמו חפץ במראה צלולה; המצוות זקוקות לרצונו הלוהט של הלב, המתעורר מההתבוננות בכך שה' נעלה ואינו משתנה.		
5	הכתר, העבד והגורם לירידה	¶10-14
גביע המנורה הוא כתר המלכות; עבודת ה' האמיתית היא קבלת מלכותו מעבר לטעם ודעת; שמים וארץ, תורה ותפילה, וזעקה מרה ממשיכים את אור אין סוף למטה.		

6 עצי הזית והתשובה

שורשי התורה והמצוות מעוררים את כיסופיה הלוהטים של הנשמה; מקור החיים הוא רק "עמך", אורו של ה' נראה באמצעות התורה והמצוות, וישראל נראים בו.

מושגים

אתערותא דלעילא אתערותא דלעילא

אור אלוקי שניתן ללא התעוררות מלמטה. כאן מדובר בשבעת נרות המנורה המאירים לכל יהודי, אפילו לרשעים, כאור מקיף.

האור המקיף והאור הפנימי סובב כל עלמין / ממלא כל עלמין

אור שלמעלה מהעולמות ואור שבתוכם; המשכת אור מן הראשון אל השני. היא ה"מים" הנמשכים מגבוה לנמוך, ירידה עבור ה'.

זהב, בחינת שמאל / זהב

זהב מסמל גבורה ואת האהבה והיראה הלוהטות שבלב, שבאמצעותן נמשכת כל המשכה מן הדרגות הגבוהות ביותר.

אברי המלך רמ"ח אברין דמלכא

רמ"ח מצוות עשה מאוחדות עם אור אין סוף כפי שאיבר מאוחד עם הנשמה, ולכן באמצעותן אורו מתלבש בחכמה ובחסד.

ביטול הרצון ביטול רצון

קבלת מלכות ה' בידי העבד מעבר לטעם ודעת; היא ממליכה את ה', מכניעה את הסטרא אחרא וממשיכה את אור אין סוף למטה.

שמים וארץ שמים וארץ

התורה שבכתב והתורה שבעל פה, או התורה והתפילה: המקום שבו ה' משפיל את עצמו והאמצעים שבאמצעותם גורמים לו לרדת.

שתי שאלות ומנורת הזהב

1 כי עמך מקור חיים^{1,2} באורך נראה אור. הנה מ"ש נראה אור יש בו ב' פירושים.³

"כי עמך מקור חיים באורך נראה אור". והנה למילים "נראה אור" יש שני פירושים

המאמר פותח בפסוק מתהילים ומציין שאת הביטוי האחרון שלו, "נראה אור", אפשר להבין בשתי דרכים. המאמר כולו יראה ששני הפירושים נכונים.

הא' הוא כפשוטו שהאור נראה ומתגלה. והב' לשון רבים מדברים בעדם כלומר אנחנו נראה את האור.

הפירוש הראשון הוא כפשוטו: שהאור נראה ומתגלה. הפירוש השני הוא בלשון רבים, המדברים על עצמם, כלומר: אנחנו נראה את האור.

לפי קריאה אחת, הביטוי אומר שהאור נעשה גלוי. לפי הקריאה השנייה, "נראה" הוא בגוף ראשון רבים, ולכן דוד המלך מדבר בשם ישראל: "אנחנו" נראה את האור.

ולהבין זה גם להבין מהו כי עמך מקור חיים ולא כתיב כי אתה. כי הנה כתיב^{4,5} (זכריה ד) ראיתי

כדי להבין זאת, עלינו להבין גם מה פירוש "כי עמך מקור חיים", ומדוע לא נאמר "כי אתה מקור חיים". שהרי נאמר (זכריה ד): "ראיתי",

אדמו"ר הזקן מוסיף שאלה שנייה: מדוע הפסוק אומר שמקור החיים נמצא "עמך", ולא פשוט "אתה מקור החיים"? הניסוח רומז שמקור החיים הוא דבר הנמצא לצד ה', ולא עצמותו ממש. כדי להשיב על כך הוא פונה לחזון המנורה של זכריה.

והנה מנורת זהב כולה וגולה על ראשה⁶ ושבעה נרתיה עליה שבעה ושבועה מוצקות לנרות אשר על ראשה ושנים זיתים עליה.⁷

"והנה מנורת זהב כולה וגולה על ראשה ושבעה נרותיה עליה שבעה ושבועה מוצקות לנרות אשר על ראשה, ושנים זיתים עליה".

זהו חזון הנביא: מנורת זהב, קערה מעליה, שבעה נרות, צינורות המזינים את הנרות ושני עצי זית לצדה. כל פרט בחזון יתפרש בהמשך.

וביאור הדבר כי הנה ענין המנורה הוא כמ"ש זה דבר⁸ ה' אל זרובבל. כלומר שהמנורה הוא בחי' דבר ה' הוא בחי' כנ"י מקור נשמות

וביאור הענין: עניינה של המנורה הוא כפי שנאמר, "זה דבר ה' אל זרובבל". כלומר, המנורה היא בחינת "דבר ה'", שהיא בחינת כנסת ישראל, מקור נשמות ישראל.

המלאך מפרש לזכריה את החזון במילים "זה דבר ה' אל זרובבל". אדמו"ר הזקן מבין את "דבר ה'" כמלכות, הנקראת גם כנסת ישראל, השורש הכללי שממנו באות כל נשמות ישראל. לכן המנורה מסמלת את מקור נשמות ישראל.

ישראל ושבעה נרותיה הם ז' מדות עליונות אהוי"ר והתפארות כו' שמאירים מלמעלה בכל נפש מישראל בבחי' אתעדל"ע שאפי' ברשע שורה עליו מלמעלה בבחי' מקיף

ושבעת נרותיה הם שבע המדות העליונות, אהבה ויראה והתפארות וכו', המאירות מלמעלה בכל נפש מישראל בבחינת אתערותא דלעילא. לכן גם על רשע שורה הארה זו מלמעלה, בבחינת מקיף

שבעת הנרות הם שבע המדות האלוניות, ובהן אהבה, יראה והתפארות, המאירות בכל יהודי כמתנה מלמעלה, ולא כגמול על מאמץיו. מכיוון שהאור רק מקיף את האדם ואינו נכנס לתוכו, הוא שורה גם על רשע

ולכן כתיב עליה שבבחי' זו שהוא בבחי' הראה מלמעלה בבחי' מקיף כולם שוים לטובה וכמארז"ל אכל בי עשרה שכינתא שריא וכמ"ש בתניא.^{9,10}

ולכן נאמר "עליה": בבחינה זו, שהיא הראה מלמעלה בבחינת מקיף, כולם שווים לטובה, וכמאמר רבותינו ז"ל: "כל בי עשרה שכינתא שריא", וכפי שמוסבר בתניא.

המילה "עליה" מלמדת שהנרות נמצאים מעל המנורה ומקיפים אותה. ברמה זו כל יהודי שווה לטובה, כפי שאומרת הגמרא שהשכינה שורה בכל מקום שמתאספים בו עשרה, בלי תלות בזהותם

2 ושבעה ושבעה מוצקות¹¹ הם בחי' המשכות ממדרגות עליונות מבחינת סוכ"ע לאתעדל"ע זו. וכמה דרגין דא לעילא מן דא עד רום המעלות וכולם הם בחי' שבעה שבעה. וזהו לנרות אשר על ראשה.

ו"שבעה ושבעה מוצקות" הם המשכות מבחינות עליונות, מבחינת סוכב כל עלמין, אל אתערותא דלעילא זו. יש מדרגות רבות, זו למעלה מזו, עד רום המעלות, וכולן הן בבחינת "שבעה ושבעה". וזהו "לנרות אשר על ראשה"

הצינורות המזינים את הנרות הם ערוצים הממשיכים אור ממדרגות עליונות יותר ויותר, עד סוכב כל עלמין, אל ההארה מלמעלה המאירה בכל יהודי. בכל מדרגה עליונה חוזר המבנה של שבע, ולכן הנרות ניזונים ממדרגות שגם הן "על ראשה"

והנה כתיב מנורת זהב כולה שכל המשכות מלעילא לעילא מריש כל דרגין הוא עיי' בחי' זהב שהוא בחי' שמאל כמ"ש מצפון זהב יאתה על אלוה נורא הוד:^{12,13}

והנה נאמר "מנורת זהב כולה": כל המשכה מלמעלה למעלה, מראש כל הדרגות, נעשית באמצעות בחינת זהב, שהיא בחינת שמאל, ככתוב: "מצפון זהב יאתה, על אלוה נורא הוד"

המנורה היא "כולה זהב", וזהב שייך בקבלה לצד שמאל, לצד הגבורה. אדמו"ר הזקן אומר שכל המשכה מן המדרגות העליונות ביותר עוברת דרך בחינה זו, ומביא את הפסוק באיוב הקושר בין זהב לצפון, צד שמאל

היושב בשמים משפיל את עצמו

3 והענין כי הנה כתיב¹⁴ המגביהי לשבת¹⁵ המשפילי לראות בשמים ובארץ^{16,17} שמים פיי שם מים דהיינו בחינת מים

,והענין הוא, שהרי נאמר: "המגביהי לשבת, המשפילי לראות בשמים ובארץ". "שמים" פירושו "שם מים", כלומר בחינת מים

אדמו"ר הזקן מביא פסוק מתהילים המתאר את ה' כרם ונישא, ובכל זאת משפיל את עצמו כדי לראות בשמים ובארץ. הוא דורש את המילה "שמים" כ"שם מים".

שהוא בחינת המשכה ממקום גבוה מסוכ"ע למקום נמוך להיות בחי' ממכ"ע והוא בחינת השפלה וירידה אצלו ית'.

שהיא בחינת המשכה ממקום גבוה, מסובב כל עלמין, למקום נמוך, כדי להיות בבחינת ממלא כל עלמין. זוהי השפלה וירידה עבדו יתברך.

מים זורמים ממקום גבוה לנמוך, ולכן הם מסמלים אור הנמשך מסובב כל עלמין, שלמעלה מן העולמות, אל ממלא כל עלמין, החודר לתוכם. עבדו ה' זו השפלה.

ופי' בשמים ובארץ (בבית"ן הנוספין) מתפרש לשני ענינים. הא' שהוא משפיל א"ע כביכול לראות תוך השמים ותוך הארץ.

את המילים "בשמים ובארץ", שבהן נוספו אותיות ב"ת, אפשר לפרש בשתי דרכים. הראשונה: הוא משפיל את עצמו, כביכול, לראות בתוך השמים ובתוך הארץ.

בפסוק נאמר "לראות בשמים ובארץ", באות ב"ת נוספת שפירושה "בתוך" או "באמצעות". לפי הפירוש הראשון, ה' משפיל את עצמו כדי לראות בתוך השמים והארץ.

והבי' כלומר שע"י בחינת שמים וארץ משפיל א"ע שהם הם הגורמים לבחי' ירידה והשפלה זו.

והפירוש השני הוא שבאמצעות בחינת שמים וארץ הוא משפיל את עצמו, שכן הם עצמם הגורמים לירידה ולהשפלה זו

לפי הפירוש השני, אות הב"ת היא במשמעות "באמצעות": השמים והארץ הם עצמם הגורם להשפלתו של ה'. בהמשך המאמר מוסבר מה משמעותם של "שמים וארץ" במובן זה.

וביאר הענין כי פי' המגביהי לשבת אין ר"ל שהוא ית' גבוה בבחינת מקום שהרי הנה מקום אתי¹⁸ כתיב והוא ית' מקומו של עולם¹⁹ כו'.

וביאר הענין: "המגביהי לשבת" אינו פירושו שהוא יתברך גבוה מבחינת מקום, שהרי נאמר "הנה מקום אתי", והוא יתברך מקומו של עולם וכו'.

אין לפרש את היות ה' "מרום" כגובה במרחב, שהרי הוא מקומו של עולם ואינו נתון בתוכו. הפסוק "הנה מקום אתי" והדרשה שה' הוא מקומו של עולם מלמדים זאת.

אלא פיי גבוה במעלה ועילוי אחר עילוי עד אין קץ ותכלית שהוא קדוש ומובדל מגדר עלמין

.אלא פירושו גבוה במעלה, בעלייה מדרגה אחר מדרגה עד אין קץ ותכלית, שכן הוא קדוש ונבדל מגדר העולמות

רוממותו היא רוממות במעלה: הוא למעלה מכל מדרגה בלי גבול, קדוש ונבדל מכלל העולמות

כי כלם בחכמה עשית²⁰ ועולם חסד יבנה²¹ והוא ית' רם ונשא ממדרגת חכמה עילאה וחסד עליון ואין להם ערוך אליו ית' כלל

שהרי "כולם בחכמה עשית", ו"עולם חסד יבנה", והוא יתברך רם ונישא ממדרגת החכמה העליונה והחסד העליון, ואין להם שום ערך ביחס אליו יתברך,

העולמות נבראו באמצעות חכמה ונבנים באמצעות חסד, כפי שנאמר בשני פסוקים בתהילים. ה' נעלה אפילו מהחכמה והחסד העליונים, ואין להם כל השוואה אליו

וכדכתיב לך ה' הגדולה כו' שמדת הגדולה היא בטילה אליו ואין עולה בשם גדולה כלל.

ככתוב: "לך ה' הגדולה" וכו'. מדת הגדולה בטלה אליו ואינה ראויה כלל להיקרא "גדולה"

אפילו מדת ה"גדולה" שבפסוק "לך ה' הגדולה" בטלה לפניו. ביחס לה' היא אינה ראויה כלל לשם "גדולה"

וכן בחינת חכמה נחשבת לגבי הקב"ה כעשי' גשמית כמ"ש כולם בחכמה עשית אלא מה שמתלבש אור א"ס ב"ה בחכמה וחסד ומתפשט תוך עלמין הוא בחינת ירידה והשפלה גדולה.²²

וכך גם בחינת חכמה נחשבת ביחס לקב"ה כעשייה גשמית, ככתוב "כולם בחכמה עשית". אלא שהאור אין סוף ברוך הוא מתלבש בחכמה ובחסד ומתפשט בתוך העולמות, וזו ירידה והשפלה גדולה.

גם החכמה, השכל העליון ביותר, נחשבת בעיני ה' כעשייה גשמית, כפי שהפסוק מתאר את הבריאה באמצעות חכמה כ"עשייה". לכן כשהאור אין סוף מתלבש בחכמה ובחסד ומתפשט בעולמות, זוהי ירידה גדולה.

4 והנה בחינת התלבשות זו היא בבחינת תורה ומצות. וכמארז"ל הקב"ה מניח תפילין הקב"ה מתפלל^{23,24} ואמרו מלמד שנתעטף הקב"ה²⁵ כו'. ואמרו ג' ראשונות יושב ועוסק בתורה²⁶ כו'.

והנה התלבשות זו היא באמצעות התורה והמצוות. וכמאמר רבותינו ז"ל: "הקב"ה מניח תפילין", "הקב"ה מתפלל", ואמרו: "מלמד שנתעטף הקב"ה" וכו'. וכן אמרו: "שלוש ראשונות יושב ועוסק בתורה" וכו'.

אורו של ה' מתלבש בחכמה ובחסד באמצעות התורה והמצוות. הגמרא מתארת את ה' כמניח תפילין, מתפלל, מתעטף בטלית ולומד תורה, ומלמדת בכך שהמצוות קיימות למעלה כלבשו של אור ה' עצמו.

וכן עדי"ז כל המצות. וזהו אשר קדשנו במצותיו במצותיו דייקא שהמצות רמ"ח פקודין הן רמ"ח אברין דמלכא²⁷ כלומר

וכן כל המצוות על דרך זו. וזהו "אשר קדשנו במצותיו" — "במצותיו" דווקא, שכן המצוות, רמ"ח פקודין, הן רמ"ח איברין דמלכא. כלומר,

הברכה אומרת "אשר קדשנו במצותיו" ומדגישה שהן מצותיו שלו. תיקוני זוהר מלמד שרמ"ח מצוות עשה הן רמ"ח "איברין דמלכא"

כמו למשל אבר הגשמי שהוא בטל ומתאחד עם החיות הרוחני השוכן בקרבו כך כל המצות הם בטלים ומתאחדים באור א"ס ב"ה ממש ובהם

כמו שאיבר גשמי בטל ומתאחד עם החיות הרוחנית השוכנת בתוכו, כך כל המצוות בטלות ומתאחדות ממש באור אין סוף ברוך הוא, ובהן

לאיבר גשמי אין רצון משל עצמו והוא מאוחד לגמרי עם הנשמה המחיה אותו. כך גם המצוות מאוחדות לגמרי עם האור אין סוף עצמו

ועל ידיהם נמשך גילוי אור א"ס ב"ה להתלבש בכחי חכמה וחסד וקדשנו שבאתעדל"ת בעשיית האדם מצות ה' גורם אתעדל"ע ורוח אייתי רוח ואמשיך רוח^{28, 29} כו':

ועל ידיהן נמשכת התגלות האור אין סוף ברוך הוא להתלבש בכחינת חכמה וחסד. וזהו "וקדשנו": אתערותא דלתתא, כשאדם מקיים את מצוות ה', מעוררת אתערותא דלעילא, ו"רוח אייתי רוח ואמשיך רוח" וכו'

באמצעות המצוות האור אין סוף נמשך ומתלבש בחכמה ובחסד. כאשר אדם מקיים מצווה למטה, הדבר מעורר תגובה מלמעלה; הוזהר מתאר זאת במילים "רוח אייתי רוח ואמשיך רוח"

קטע 3 • 57-7

רוממות, גלות ושינה

5 וזהו הבט³⁰ משמים וראה³¹ והשקיפה ממעון קדשך³² מן השמים וברך את עמך את ישראל. כי

וזהו "הבט משמים וראה", וכן "השקיפה ממעון קדשך מן השמים וברך את עמך את ישראל". כי

שני פסוקים מבקשים מה' "להביט מן השמים", והפסוק השני מבקש ממנו לברך את ישראל. אדמו"ר הזקן יסביר מדוע הברכה תלויה בכך שה' מביט "מן השמים", ותחילה יבאר את רוממותו של ה'

הנה כתיב רם על כל גוים³³ ה' שהעכו"ם מקבלים חיות³⁴ מצד רוממות ה' והתנשאותו בעצמותו כביכול שהוא מצד עצמותו ומהותו רם ונשא מגדר עלמין עליונים ותחתונים ואין להם יחוס ושייכות אליו כלל

הנה נאמר "רם על כל גוים ה'": אומות עובדי עבודה זרה מקבלות חיות מבחינת רוממות ה' והתנשאותו בעצמותו, כביכול. מצד עצמותו ומהותו הוא רם ונישא מגדר העולמות, העליונים והתחתונים, ואין להם כל יחס או שייכות אליו

"רם על כל גוים ה'": הפסוק קושר בין הגוים לרוממותו של ה'. לפי הסבר זה, הגוים מקבלים את חיותם מהמדרגה שבה ה' נעלה לחלוטין מן העולמות ואין להם כל יחס אליו; שם העולמות בטלים לגמרי, ולכן אין מורגשת ביניהם הבחנה

ומזה נמשך ממשלת העכו"ם על ישראל בזמן הגלות גוים מרקדין בהיכלו³⁵ כו'. כי שממית בידים תתפש³⁶ והיא בהיכלי מלך שאינו תופס מקום כלל.

ומכאן נובעת ממשלת אומות עובדי עבודה זרה על ישראל בזמן הגלות, "גוים מרקדים בהיכלו" וכו'. שהרי "שממית בידים תתפש והיא בהיכלי מלך" — היא אינה תופסת מקום כלל.

ממקור זה בא כוחן של האומות לשלוט בישראל בזמן הגלות, שהחכמים תיארו בדימוי של זרים הנמצאים בהיכלו של ה'. הפסוק על השממית, החיה גם בארמון המלך מפני שאינה תופסת מקום, ממחיש כיצד דבר הנחשב לאין אינו נדחק החוצה.

6 וכך כל העולמות עליונים ותחתונים כולא כלא ממש חשיבי קמי קוב"ה וכדכתיב כי נשגב שמו לבדו^{37,38} רק הודו וזיוו והארתו על ארץ ושמים.

וכך כל העולמות, העליונים והתחתונים, נחשבים ממש כאין לפני הקב"ה, ככתוב: "כי נשגב שמו לבדו, רק הודו וזיוו והארתו על ארץ ושמים".

כל העולמות הם כאין לפני ה'. הפסוק "כי נשגב שמו לבדו, רק הודו על ארץ ושמים" פירושו שרק הארה קלושה מאורו קשורה לעולמות, בעוד שהוא עצמו נעלה מהם.

וזהו כד סליק קוב"ה לעילא כו'. ר"ל שנסתלק החיות מההארה למעלה מעלה לבחיי עצמותו ומהותו. וזהו "כד סליק קב"ה לעילא" וכו'. כלומר, החיות מסתלקת מן ההארה למעלה מעלה, לבחינת עצמותו ומהותו.

הזוהר אומר "כד סליק קב"ה לעילא", ואדמו"ר הזקן מפרש זאת כהסתלקות החיות מאותה הארה, בחזרה אל עצמותו של ה'.

ואזי העולמות אינם תופסים מקום כלל והנהגת העולמות הוא בבחי' שינה³⁹ כביכול כאדם הישן שנסתלק שכלו מהכלי שהוא הגוף למקורו ושרשו ולא נשאר כ"א כח הדמיון שהוא רשימו כו'.

ואז העולמות אינם תופסים מקום כלל, והנהגת העולמות היא בבחינת שינה, כביכול. הדבר דומה לאדם הישן, ששכלו מסתלק מהכלי הגוף אל מקורו ושרשו, ולא נשאר אלא כוח הדמיון, שהוא רשימו וכו'.

אז העולמות נחשבים כאין, והנהגת ה' אותם דומה לשינה. בשינה השכל מסתלק מן הגוף וחוזר למקורו, ורק הדמיון, שהוא עקבה בלבד, נשאר; כך גם נותר רק רושם קלוש מאור ה' המנהל את העולמות.

7 ולכן כתיב ויקץ כישן⁴⁰ ה' וכתוב עורה למה תישן⁴¹ ה' שיהיה גילוי אור אי"ס ב"ה בחכמה וחסד בבחינת עצמותו ומהותו ית' בכבודו ובעצמו ויאר פניו⁴² פנימיות רצונו כו'. והיינו ע"י המשכת התומ"צ.

לכן נאמר: "ויקץ כישן ה'", ונאמר: "עורה, למה תישן ה'?" — שתהיה התגלות של אור אין סוף, ברוך הוא, בחכמה ובחסד, בבחינת עצמותו ומהותו יתברך, בכבודו ובעצמו; ו"יאר פניו" — פנימיות רצונו וכו'. והיינו על ידי המשכת התורה והמצוות.

הפסוקים "ויקץ כישן ה'" ו"עורה, למה תישן ה'?" מבקשים שהנהגת ה' לא תהיה עוד בבחינת שינה, אלא שעצמותו תתגלה בחכמה ובחסד, ופנימיות רצונו תאיר. התעוררות זו נעשית על ידי המשכת האור באמצעות התורה והמצוות.

המבט מן השמים: ישראל נראים דרך התורה

8 וזהו הבט משמים וראה והשקיפה ממעון קדשך⁴³ מן השמים שם מים^{44,45} שהיא בחיי התורה שנמשלה למים⁴⁶ ואזי וברך את עמך את ישראל

וזהו [פירוש] "הבט משמים וראה", ו"השקיפה ממעון קדשך מן השמים": ["שמים" נדרש כ] "שם מים", שהיא בחינת התורה שנמשלה למים; ואז "וברך את עמך את ישראל".

כעת משיב אדמו"ר הזקן מדוע ברכת ישראל תלויה בכך שהי' משקיף "מן השמים". "שמים" נדרש שוב כ"שם מים", והמים הם משל שכיח לתורה; לכן, כשהי' משקיף "מן השמים", פירוש הדבר שהוא משקיף דרך התורה.

כי ע"י בחינה זו נהי' אנחנו עם בני ישראל נראים לפניו לדבר חשוב⁴⁷ שכל עיקר ההשגה והגילוי הוא

כי על ידי בחינה זו נהיה אנו, עם בני ישראל, נראים לפניו כדבר חשוב, שהרי כל עיקר ההשגה והגילוי הוא

כשהי' מביט בעולם דרך התורה, ישראל נראים לפניו כדבר חשוב באמת, בניגוד למבט מרוממותו, שבו הכול נחשב לאין. זאת משום שכל ההשגה וגילוי של ה' באים באמצעות התורה.

ע"י התורה והתורה היא אצלנו בהתגלות וזהו נפתחו השמים⁴⁸ ואראה מראות אלקים בחינת אספקלריא המאירה שע"י בחיי שמים.

על ידי התורה, והתורה נמצאת אצלנו בהתגלות. וזהו [פירוש] "נפתחו השמים ואראה מראות אלקים": בחינת אספקלריה המאירה, הבאה על ידי בחינת השמים.

התורה מתגלה וניתנה לנו. דברי יחזקאל "נפתחו השמים ואראה מראות אלקים" מתארים את האספקלריה המאירה של הנבואה, ואדמו"ר הזקן קושר את הבהירות הזאת ל"שמים", כלומר לתורה.

הנה מתראה לפניו כביכול כאלו עד"מ רואה במראה המאירה שהיא מכלי זכוכית שע"י המראה נראה הדבר שרואין בה לדבר גדול יותר ומשובח יותר ממה שרואין אותה כך בלא מראה.

הנה הוא נראה לפניו, כביכול, כאילו, בדרך משל, אדם רואה במראה מאירה העשויה מכלי זכוכית: באמצעות המראה הדבר שרואים בה נראה גדול ומשובח יותר מכפי שהוא נראה כשרואים אותו בלי מראה.

מראת זכוכית טובה יכולה לגרום לדבר הנראה בה להיראות גדול ומשובח יותר מכפי שהוא נראה לעין ללא מראה. המשל מכין את הקרקע לטענה שבהמשך על האופן שבו ישראל נראים כשהם נראים דרך התורה.

כך ע"י הבטה והשקפה בבחי' התורה שם נראים לפניו ישראל שהם מקיימי' התורה בבחי' שבח וגדולה.

כך, על ידי ההבטה וההשקפה בבחינת התורה, ישראל, מקיימי' התורה, נראים לפניו שם לשבח ולגדולה

כשהם נראים דרך התורה, שישראל מקיימים, הם נראים לפני ה' לשבח ולגדולה. התורה פועלת כמראה שמעצימה את ערכם של ישראל בעיני ה'.

וזהו ומי כעמך ישראל⁴⁹ גוי אחד בארץ פי' שהם ממשיכים להיות שורה ומתגלה בחי' הוי"ה אחד שיהיה שורה בארץ התחתונה.

וזהו [פירוש] "ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ": שהם ממשיכים שבחינת "הוי" אחד" תשרה ותתגלה, כך שתשרה בארץ התחתונה.

הפסוק "מי כעמך ישראל גוי אחד בארץ" מתפרש כתיאור של תפקיד ישראל: להמשיך את אחדות הוי' למטה, כדי שתשרה ותתגלה בארץ התחתונה ביותר. ישראל הם "גוי אחד" מפני שהם מביאים את אחדות ה' אל תוך העולם.

9 והנה ארז"ל מצות צריכות כוונה⁵⁰ היינו כוונת הלב רעותא דלבא להמשיך אא"ס ב"ה ממקורא דכולא שיומשך ויתגלה בבחי' חכמי' וחסד.

והנה אמרו רבותינו ז"ל: "מצוות צריכות כוונה", והיינו כוונת הלב, רצון הלב — רעותא דלבא — להמשיך את אור אין סוף, ברוך הוא, ממקור הכול, כדי שיימשך ויתגלה בבחינת חכמה וחסד.

דברי חז"ל שמצוות צריכות כוונה מתפרשים כאן כרצון הלב להמשיך את אור אין סוף ממקורו אל תוך חכמה וחסד. המצווה היא הצינור; הכיסופים שכלב הם שמניעים את האור לעבור דרכו.

וזהו בחי' הזהב שהזהב הוא מנוצץ כעין ניצוצי' וגחלי' אש לוחשות. וכך צריך להיות בחי' רעותא דלבא ברשפי אש האהבה.⁵¹

וזהו בחינת הזהב, שהרי הזהב נוצץ כמו ניצוצות וגחלים לוחשות של אש. וכך צריכה להיות בחינת רעותא דלבא, ברשפי אש האהבה.

לכן המנורה עשויה זהב: הזהב נוצץ כמו גחלים לוחשות. כך גם רצון הלב בקיום מצווה צריך לבעור באש האהבה

והיינו כשיקיים מארז"ל בכל יום⁵² יהיו בעיניך כחדשים. דהיינו כשישים אל לבו ויתבונן במוחו ושכלו מ"ש אני ראשון ואני אחרון.⁵³

והיינו כאשר מקיימים את מאמר חז"ל: "בכל יום יהיו בעיניך כחדשים". כלומר, כאשר האדם שם אל לבו ומתבונן במחשבתו, ובשכלו במה שכתוב: "אני ראשון ואני אחרון"

אש זו מתעוררת כאשר מקיימים את ההוראה שדברי התורה יהיו בעיניך חדשים בכל יום. הדבר נעשה על ידי התבוננות בכך שה' הוא "ראשון ואחרון", למעלה מכל הגבלה של זמן.

ואני הוי"ה לא שניתני⁵⁴ ואתה הוא קודם שנברא העולם כו'. וזהו פי' הא' של בשמים ובארץ דהיינו שמשפיל א"ע לתוך בחינת שמים וארץ:

ו"אני הוי' לא שניתני", ו"אתה הוא קודם שנברא העולם" וכו'. וזהו הפירוש הראשון של "בשמים ובארץ", היינו שהוא משפיל ה' אינו משתנה: הוא אותו דבר לפני בריאת העולם ואחריה, ולכן העולם אינו מוסיף לו דבר. ההכרה בכך שאורו נכנס בכל זאת לשמים ולארץ מובילה לפירוש הראשון של "משפיל לראות בשמים ובארץ": ה' משפיל את עצמו לתוכם:

ה' אינו משתנה: הוא אותו דבר לפני בריאת העולם ואחריה, ולכן העולם אינו מוסיף לו דבר. ההכרה בכך שאורו נכנס בכל זאת לשמים ולארץ מובילה לפירוש הראשון של "משפיל לראות בשמים ובארץ": ה' משפיל את עצמו לתוכם.

קטע 5 • 101-14

הכתר, העבד והגורם לירידה

10 וביאור פי' הכי שבחינת שמים וארץ הוא הגורם להשפלה יוכן עם מ"ש וגלה על ראשה⁵⁵ שפי' גולה הוא מלשון גולת הכותרת⁵⁶ שהיא בחי' כתר למעלה מן הראש. והיינו בחי' כתר מלכות עטרת תפארת.

וביאור הפירוש השני, שבחינת שמים וארץ היא הגורמת להשפלה, יוכן מן הכתוב "וגלה על ראשה". פירוש "גולה" הוא מלשון "גולת הכותרת", שהיא בחינת כתר שמעל הראש. והיינו בחינת כתר מלכות, עטרת תפארת.

הפירוש השני, שלפיו השמים והארץ הם הגורמים להשפלת ה', מתחיל מן הגולה שעל ראשה של המנורה בחזון זכריה. "גולה" נדרשת כגולת הכותרת של עמוד — כתר שמעל הראש — והיא כתר של מלכות, הכתר שמלכות עושה לתפארת.

11 והענין כי זה כלל גדול בעבודת ה' שהעבודה שמצד הרצון והבחירה שמחמת השגת המשכילים קרבת אלקים כי טוב אין זו נק' בשם עבודת עבד

והעניין הוא שזהו כלל גדול בעבודת ה': עבודה הנובעת מרצונו ומבחירתו של האדם, מפני שהמשכילים מבינים כי "קרבת אלקים לי טוב", אינה נקראת בשם "עבודת עבד".

עבודה הנובעת מהכנתו של אדם, משום שהוא תופס שקרבת ה' טובה, עדיין אינה עבודת עבד. היא נשענת עדיין על רצונו ועל שיקול דעתו שלו.

כי עיקר העבודה היא לקבל עליו עול מ"ש שהיא למעלה מן הטעם והדעת המושג וכמ"ש שום תשים עליך מלך⁵⁷

כי עיקר העבודה הוא לקבל עליו עול מלכות שמים, שהיא למעלה מן הטעם והדעת המושגים, וכמו שכתוב: "שום תשים עליך מלך",

עיקר העבודה הוא לקבל את מלכות ה' מעבר להגיון, כפי שמצווה התורה: "שום תשים עליך מלך".

וכמארז"ל בטל רצונך מפני רצונו^{58,59} שיהיה לו ביטול רצון ואלו אין לו רצון אחר כלל רק לקיים מה שמצוה עליו השי"ת ובקבלי זו אתכפיי סטי"א⁶⁰ ואסתלק יקרא דקוב"ה כו'.

וכמאמר חז"ל: "בטל רצונך מפני רצונו", שיהיה לו ביטול רצון, וכאילו אין לו רצון אחר כלל מלבד לקיים את מה שהקב"ה מצווה עליו. ובקבלה זו אתכפיא סטרא אחרא, ואסתלק יקרא דקודשא בריך הוא וכו'.

"בטל רצונך מפני רצונו" שבמשנה פירושו של אדם אין רצון משלו מלבד לעשות את מה שה' מצווה. קבלה כזאת כופה את הסטרא אחרא, הצד המתנגד לקדושה, ומרוממת את כבוד ה', כפי שמלמד הזוהר.

12 וזהו ברוך אתה הוי"ה אמ"ה שנמשך להיות בחי מלכותו על העולם מחמת ביטול רצון להיות עבד לו.

ואזי נמשך מלמעלה להיות בחי מלך כי אין מלך בלא עם.⁶¹

וזהו [פירוש] "ברוך אתה הוי" אלקינו מלך העולם": שנמשכת להיות בחינת מלכותו על העולם, מכוח ביטול הרצון כדי להיות עבד לו. ואז נמשכת מלמעלה בחינת מלך, שהרי אין מלך בלא עם.

נוסח הברכה "מלך העולם" מבטא את מלכות ה', והיא נוצרת כאשר בני האדם מבטלים את רצונם כדי להיות עבדיו. כמאמר, אין מלך בלא עם; לכן קבלת העם היא שעושה את ה' למלך.

וזהו כי לי בני ישראל עבדים פירושו שעיי שיהיו בבחי עבדים אזי יהיו לי ואזי יומשך גילוי אור א"ס ב"ה ממקורא דכולא.

וזהו [פירוש] "כי לי בני ישראל עבדים": כלומר, כאשר יהיו בבחינת עבדים, אז יהיו "לי", ואז תימשך התגלות אור אין סוף, ברוך הוא, ממקור הכול.

"בני ישראל עבדים לי" מתפרש כאן כסיבה ותוצאה: בכך שהם נעשים עבדים, הם נעשים "לי", ועל ידי כך מתגלה אור אין סוף ממקור הכול.

13 וזהו המשפילי לראות בשמים ובארץ⁶² פי שעיי בחי שמים וארץ שהם בחי תושב"כ ותורה שבע"פ

ופעמים

וזהו [פירוש] "המשפילי לראות בשמים ובארץ": כלומר, באמצעות בחינת שמים וארץ, שהם תורה שבכתב ותורה שבעל פה, ולעיתים

כעת מיושם הפירוש השני: "שמים וארץ" הם תורה שבכתב ותורה שבעל פה, ועל ידם ה' משפיל את עצמו.

שהם נקראים בחינת תורה ותפלה ועיי"ז גורם ירידת והמשכת אור א"ס ב"ה כי התפלה היא מבחי ארץ שהיא בחי ביטול רצון להיות כעפר.

הם נקראים בחינת תורה ותפילה, ועל ידי כך הוא גורם לירידה ולהמשכה של אור אין סוף ברוך הוא. שכן התפילה היא מבחינת ארץ, שהיא בחינת ביטול הרצון, להיות כעפר.

לעיתים שמים וארץ נקראים תורה ותפילה. התפילה היא "ארץ" מפני שהיא מבטאת את ביטול הרצון, להיות כעפר הארץ; ועל ידי התורה והתפילה נמשך אור אין סוף.

14 וזהו ענין הצעקה במרירות צעק לבם⁶⁴ ויצעקו אל⁶⁵ ה' בצר להם ועייז ופרעה הקריב⁶⁶ כי עיי אתעדל"ת מעומק דלבא במרירו נפשו מפנימיות נקודת הלב אזי אתכפיי סטיא ואסתלק יקרא דקוב"ה וכו'

וזהו ענין הצעקה במרירות: "צעק לבם", "ויצעקו אל ה' בצר להם", ועל ידי כך "ופרעה הקריב". שכן על ידי אתערותא דלתתא מעומק הלב, במרירות הנפש, מפנימיות נקודת הלב, נכפפת הסטרא אחרא ומתעלה כבודו של הקדוש ברוך הוא וכו'.

הצעקה המרה מעומק הלב היא אתערותא דלתתא, הכופה את הסטרא אחרא. אדמו"ר הזקן מביא פסוקים על צעקתם של ישראל בעת צרתם ועל "ופרעה הקריב", שהמדרש מפרש שפרעה קירב את ישראל לתשובה באמצעות הפחד שהטיל בהם.

וכן עיי התורה והמצות אשר קדשנו במצותיו שהעלנו בקדש העליון כו' כמ"ש במ"א רוח אייתי רוח⁶⁷ ואמשיך רוח⁶⁸ ה' וגילוי אור א"ס ב"ה ממקורא דכולא.

וכן גם על ידי התורה והמצוות, "אשר קדשנו במצוותיו", שהעלה אותנו אל הקדושה העליונה וכו'. וכמו שמוסבר במקום אחר: "רוח אייתי רוח ואמשיך רוח" של ה', וגילוי אור אין סוף ממקור הכול.

גם התורה והמצוות מעלות את האדם אל הקדושה העליונה. כפי שאומר הזוהר, רוח מלמטה מביאה רוח מלמעלה, וכך נמשך גילוי אור אין סוף ממקורו.

קטע 6 • 15-17

עצי הזית והתשובה

15 וזהו בחי' מנורת זהב כו' בחי' שמאל וכמ"ש מצפון זהב יאתה⁶⁹ כו'. אך הגורם לבחי' ומדרגה רבה זו וביטול רצון זה. הנה כתיב ושנים זיתים עליה⁷⁰ אחד מימין הגלה וא' על שמאלה.

וזהו בחינת "מנורת זהב" וכו', בחינת שמאל, וכמו שכתוב "מצפון זהב יאתה" וכו'. אך מה גורם לבחינה ולמדרגה רבה זו ולביטול רצון זה? הנה כתוב: "ושנים זיתים עליה אחד מימין הגלה ואחד על שמאלה".

ביטול הרצון הלוהט שתואר קודם הוא ה"זהב" של המנורה, בחינת שמאל. כעת שואל אדמו"ר הזקן מה גורם למדרגה הנעלה הזאת, ומצביע על שני עצי הזית העומדים משני עברי המנורה.

16 וכתוב אחד אומר אשר הם מריקים הזהב⁷¹ פיי שע"י⁷² נמשך בחי' הזהב והם הם בחי' התורה והמצות בשרשם שמהם נשפע בחינת התעוררות בנצוץ אלקות שבאדם

ובפסוק אחד נאמר: "אשר הם מריקים הזהב", כלומר, על ידם נמשכת בחינת הזהב. והם בחינת התורה והמצוות בשורשן, שמהם נשפעת התעוררות בנצוץ האלוהי שבאדם.

עצי הזית "מריקים זהב": הם שורשי התורה והמצוות, המעוררים את הניצוץ האלוהי שבאדם. מהם נמשך הזהב של האהבה הלוהטת.

לעורר את האהבה כרשפי אש ומרירות על נפשו מעומקא דלבא בצר לו בגלותא במאסר הגוף ולהיות כלתה נפשו להשתפך אל חיק אביה⁷³ בכלות הנפש לצאת מנרתקה.

לעורר את האהבה כרשפי אש ואת המרירות על נפשו מעומק הלב, בצר לו בגלות, במאסר הגוף, ולהיות נפשו כלתה להשתפך אל חיק אביה, בכלות הנפש לצאת מנרתקה.

התעוררות זו מעוררת אהבה כרשפי אש ומרירות על גלות הנשמה בגוף, וכן כמיהה להשתפך אל חיק אביה ולצאת מנרתקה. הנשמה שבגוף היא כאסירה המתגעגעת לשוב הביתה.

17 וזהו כי עמך מקור חיים⁷⁴ ר"ל שמקור החיים והמשכות שפע אור אלקי בכל העולמות עליונים ותחתונים הוא בטל וטפל לגבי קוב"ה בכבודו ובעצמו כי הקב"ה בכבודו ובעצמו אינו בגדר המשכה והשפעי כלל

וזהו [פירוש] "כי עמך מקור חיים": כלומר, מקור החיים והמשכת השפע של האור האלקי בכל העולמות העליונים והתחתונים בטל ומשני ביחס לקדוש ברוך הוא בכבודו ובעצמו, שכן הקדוש ברוך הוא בכבודו ובעצמו אינו בגדר המשכה ושפע כלל.

כאן באה התשובה לשאלה שבפתיחה: הפסוק אומר שמקור החיים הוא "עמך", משום שמקור זה — השפע של האור לעולמות — אינו עצמותו של ה'. הוא משני ובטל לפניו, ואילו ה' עצמו נעלה מכל המשכה שהיא.

אלא שבאורך נראה אור דהיינו ע"י הארת אור התורה ומצות שהן הן בחי אכרין דמלכא שם בחי המשכה להיות נראה אור ונתגלה בבחי גילוי

אלא ש"באורך נראה אור", כלומר, באמצעות הארת אור התורה והמצוות, שהן הן "איברין דמלכא", נמשכת המשכה, כדי שהאור ייראה ויתגלה בגלוי.

"באורך נראה אור" הוא הפירוש הראשון: באמצעות אור התורה והמצוות, שהן "איברין דמלכא", נמשך אורו העצמי של ה' ונעשה גלוי לעין.

וגם אנחנו נראה כי מאחר שעל ידינו מתראה האור הרי אנחנו נראים באור זה ומתגלי הארת קדושי ישראל כמ"ש ומי כעמך ישראל⁷⁵ כו':⁷⁶

וגם "אנחנו נראה": מכיון שהאור מתגלה על ידינו, הרי שגם אנחנו נראים באור זה, והארת קדושת ישראל מתגלה, כמו שכתוב: "ומי כעמך ישראל" וכו'.

הפירוש השני הוא "אנחנו נראה": מכיון שהאור מתגלה על ידי ישראל, גם ישראל נראים בו וקדושתם מאירה. כך חוזרים למילים "ומי כעמך ישראל".

בעבודה

יש לקיים את המצוות מתוך כוונה: רצונו הלוהט של הלב להמשיך את אור ה' למטה, המתעורר מההתבוננות בכך שה' אינו משתנה בעקבות הבריאה, ולכן המצוות מתחדשות בכל יום. מעל הכול יש לקבל את מלכותו מעבר לטעם ודעת, לבטל את רצונך מפני רצונו, ולהניח לתפילה להיות בבחינת "ארץ", שפלה כעפר; לזעוק מעומק הלב על ריחוק הנשמה בגלות. כך מתגלה אורו של ה' בעולם וישראל ולהניח לתפילה להיות בבחינת "ארץ", שפלה כעפר; לזעוק מעומק הלב על ריחוק הנשמה בגלות. כך מתגלה אורו של ה' בעולם וישראל וישראלים בו נראים בו.

שאלות לשיחה

1. מדוע נאמר בפסוק "כי עמך מקור חיים" ולא "אתה מקור חיים"? מה משתמע מכך לגבי החיות הנמשכת לעולמות.
2. כיצד ייתכן שאותו אור שורה במידה שווה על צדיקים ורשעים, ומה ההבדל בין אור מקיף לאור פנימי?
3. מדוע רוממותו של ה' משאירה את העולמות "ישנים", וכיצד התורה והמצוות "מעוררות" אותו?
4. המאמר אומר שעבודה מתוך הבנתו האישית של האדם עדיין אינה "עבודת עבד". מה מוסיפה קבלת מלכות ה'?
5. כיצד דימוי המראה מסביר את האופן שבו ישראל "נראים" כשה' מביט דרך התורה?

הערות

פסקה 1

1 כי עמך מקור חיים

ההערה מזהה את הטקסט כתמליל של אדמו"ר האמצעי לאותו מאמר, תיעוד מוקדם שאפשר להשוות לנוסח שלפנינו.

הערת קה"ת

הנחת כ"ק אדמו"ר האמצעי בסה"מ תקס"ג ע"נ. ראה לעיל בציונים לכ"ק אדמו"ר ז"ע. ראה ד"ה כי עמך מקור חיים תשל"ד. בלקו"ת נשא נט, ב. בהעלותך לד, ד. שלח לט, א. קרח נה, ג. מציין לד"ה זה.

2 כי עמך מקור חיים

פסוקו של דוד המלך: "כי עמך מקור חיים באורך נראה אור". זהו פסוק הנושא של המאמר כולו.

תהילים ל"ו:10 Psalms 36:10

כִּי־עִמָּךְ מְקוֹר חַיִּים בְּאוֹרְךָ נִרְאָה־אֹרֶךְ:

For with Thee is the fountain of life; In Thy light do we see light.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים לו, י.

3 יש בו ב' פירושים

התמליל מסביר את ההבדל בין שתי הקריאות: ראיית אור מתוך אור דומה לראייה דרך מסך, מראה שאינה מאירה; ואילו "אנחנו נראה את האור" פירושו שנראה את האור עצמו, ויש בכך מעלה גדולה.

הערת קה"ת

בסה"מ תקס"ג ע"נ נט מבאר ההפרש בין ב' הפירושים "שכאשר יראה אור מתוך האור ה"ז ענין אספקלריא דלא נהרא כמו שרואין האור דרך מסך כו', וכאשר אנחנו נראה את האור היינו שנראה האור ממש ביתרון גדול". ובד"ה כי עמך תשל"ד (מהנחה) מבאר: "דהיינו שהכח לראות אור זה בעולם הוא רק בידי ישראל וכמבואר בכ"מ דכל הנבראים חוץ מישראל הרי הם בבחי' עומדים, שעומדים במקומם ובמידה והגבלה שלהם, ולכן אין ביכולתם להמשיך אלא ענין שבמידה והגבלה, משא"כ ישראל שהם מהלכים ולמעלה ממידה והגבלה הרי יש ביכולתם להמשיך ע"י קיום התורה ומצות בחי' האור שלמעלה" ע"ש.

4 כי הנה כתיב

התמליל מבהיר את הקשר: כדי להבין מהו ה"אור", נשמות ישראל בכללותן נמשלו למנורה.

הערת קה"ת

בסה"מ תקס"ג שם מקשר ההמשך שכדי להבין ענין האור מהו, הנה כללות נש"י נמשלו למנורה.

5 כי הנה כתיב וראיתי

חזון זכריה על מנורת הזהב, הקערה, הנרות והצינורות. אדמו"ר חזון מפרש כל פרט כשלב בהמשכת האור האלוקי לנשמות ישראל.

זכריה ד':ב'2 Zechariah 4:2

וַיֹּאמֶר אֵלַי מָה אַתָּה רֹאֶה וְאָמַר רְאִיתִי וְהִנֵּה מְנוֹרָת זָהָב כְּלָה וְגִלְגָּה עַל־רֹאשָׁהּ וְשִׁבְעָה נִרְתִּיָּהּ עָלֶיהָ שִׁבְעָה וְשִׁבְעָה מוֹצָקוֹת לְנֹרוֹת אֲשֶׁר עַל־רֹאשָׁהּ:

And he said unto me: 'What seest thou?' And I said: 'I have seen, and behold a candlestick all of gold, with a bowl upon the top of it, and its seven lamps thereon; there are seven pipes, yea, seven, to the lamps, which are upon the top thereof;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

זכרי' ד, ב. וראה באוה"ת נ"ך כרך א ע' תקט שמבאר הפסוק.

6 וגולה על ראשה

הקטע מדבר על כתר מאבנים יקרות ועל הכתרים שקיבלו ישראל בזכות "נעשה" ו"נשמע", ומפנה לכאן. הוא תומך בפירוש "גולה" ככתר שמעל הראש.

הערת קה"ת

רש"י מבאר כמו גולות עליות (הושע טו, יט). בלקו"ת שה"ש כב, א מציין לכאן.

7 ושנים יזיתים עליה

שני עצי הזית הניצבים לצד המנורה, שמתפרשים בהמשך המאמר כשורשי התורה והמצוות.

זכריה ד':ג'3 Zechariah 4:3

וּשְׁנַיִם זֵיתִים עָלֶיהָ אֶחָד מִיְמִין וְאֶחָד עַל־שְׂמאלָהּ:

and two olive-trees by it, one upon the right side of the bowl, and the other upon the left side thereof.'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

8 זה דבר ה' אל זרובבל

הסבר המלאך לחזון המנורה. אדמו"ר חזון מפרש את "דבר ה'" כבחינת מלכות, כנסת ישראל.

זכריה ד':ו'6 Zechariah 4:6

וַיַּעַן וַיֹּאמֶר אֵלַי לֵאמֹר זֶה דְּבַר־ה' אֱלֹהֵי־זֵרְבָבֶל לֵאמֹר לֹא בְחֵץ וְלֹא בִכֹּחַ כִּי אֶסְבִּירֶנָּהּ אֲמַר ה' זְכָרְיָה:

Then he answered and spoke unto me, saying: 'This is the word of the L-RD unto Zerubbabel, saying: Not by might, nor by power, but by My spirit, saith the L-RD of hosts.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

זכרי' ד, ו.

9 אכל בי עשרה שכינתא שריא, וכמ"ש בתניא

הגמרא מלמדת שהשכינה שורה בכל התאספות של עשרה יהודים. אדמו"ר חזון מביא זאת כדי להראות שהאור המקיף שורה בשווה על כל ישראל.

סנהדרין ל"ט א:11א Sanhedrin 39a

אָמַר לָקַח קִיסָר לְרִבּוֹ גְּמִילָאָל: אֲמִרְתּוֹ כָּל בִּי עֶשְׂרָה שְׂכִינָתָא שְׂרָיָא, כְּמָה שְׂכִינָתָא אֵיכָא? קְרִיִיָּה לְשִׁמְעִיָּה, מָחָא בָּקָה בְּאַפְתָּקָא. אָמַר לָקַח: אֲמַאי עַל שְׂמִישָׁא בְּבִיתִיָּה דְּקִיסָר? אָמַר לָקַח: שְׂמִישָׁא אַכּוּלִי עֲלֵמָא נִיחָא. וְמָה שְׂמִישָׁא דְּחָד מִן אֲלָפֵי רַבּוּא שְׂמִישֵׁי דְּקָמִי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא נִיחָא אַכּוּלִי עֲלֵמָא, שְׂכִינָתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַל אַחַת כְּמָה וְכְמָה.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

פרק יא. סנהדרין לט, א.

10 כמ"ש בתניא
ייתכן שהפניה ל"מה שמוסבר בתניא" מכוונת לפרקים אלה בתניא.
הערת קה"ת
פ"ו. פ"א. בסה"מ תקס"ג ע' נט אינו מציין לתניא. בבוכ' 1103: בלק"א.

פסקה 2

11 צינורות המנורה שבחזון זכריה, המתפרשים כאן כערוצי האור מן המדרגות העליונות.

זכריה ד':ב' Zechariah 4:2

וַיֹּאמֶר אֵלַי מָה אַתָּה רֹאֶה וְאָמַר רִאֲיָתִי וְהִנֵּה מִנְּוֹרֹת זָהָב כְּלָה וְגִלְגָּה עַל־
רֹאשָׁהּ וְשִׁבְעָה נֵרֹתֶיהָ עָלֶיהָ שִׁבְעָה וְשִׁבְעָה מוֹצְקוֹת לְנֹרוֹת אֲשֶׁר עַל־
רֹאשָׁהּ:

And he said unto me: 'What seest thou?' And I said: 'I have seen, and behold a candlestick all of gold, with a bowl upon the top of it, and its seven lamps thereon; there are seven pipes, yea, seven, to the lamps, which are upon the top thereof;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

12 והנה כתיב . . נורא הוד
הצמח צדק מצטט את הקטע על מנורת הזהב ואת הפסוק באיוב.
הערת קה"ת
מובא באוה"ת בראשית כרך א קפב, א. יהל אור ע' עג.

13 מצפון זהב יאתה . . נורא הוד
"מצפון זהב יאתה, על אלוה נורא הוד". הפסוק קושר בין זהב לצפון, שבקבלה מסמל את צד שמאל, גבורה.

איוב ל"ז: Job 37:22

מִצְפּוֹן זָהָב יֵאָתֶה עַל־אֱלֹהֵי נֹרָא הוֹד:

Out of the north cometh golden splendour, About G-d is terrible majesty.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

איוב לו, כב.

פסקה 3

14 והענין כי הנה כתיב
הצמח צדק מצטט את ההסבר הזה ל"המגביהי לשבת" באור התורה על יתרו, ודן בו בכרך שלו על נביאים וכתובים.

הערת קה"ת

מובא באוה"ת יתרו ע' איכה. ראה סה"מ תרכ"ט (הוצאת תשנ"ב) ע' לג. ושמ ע' רצב נעתק קטע מכאן. וראה גם אוה"ת נ"ך כרך א ע' תקע.

15 המגביהי לשבת
הקטע מופיע למטה Psalms 113:5 המילים כאן מצטטות את

תהילים קי"ג: Psalms 113:5

מִי כֹה אֶלְקִינוּ הַמְּגַבִּיהִי לְשִׁבְתָּ:

Who is like unto the L-RD our G-d, That is enthroned on high,

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קיג, ה.

16 למילים האלה Psalms 113:6 הערת קה"ת מפנה ל

תהילים קי"ג: Psalms 113:6

הַמְּשַׁפִּילִי לָרְאוֹת בְּשָׁמַיִם וּבָאָרֶץ:

That looketh down low Upon heaven and upon the earth?

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

17 המגביהי לשבת המשפילי לראות בשמים ובארץ

"המגביהי לשבת, המשפילי לראות בשמים ובארץ". אדמו"ר הזקן מוצא במילים אלה הן את מקום השפלתו של ה' והן את הגורם לה

תהילים קי"ג:ה' Psalms 113:5-6

מִי כֹה אֶלְקִינוּ הַמְּגַבִּיהִי לְשִׁבְתָּ: הַמְּשַׁפִּילִי לָרְאוֹת בְּשָׁמַיִם וּבָאָרֶץ:

Who is like unto the L-RD our G-d, That is enthroned on high, That looketh down low Upon heaven and upon the earth?

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

18 הנה מקום אתי

ה' אומר למשה "הנה מקום אתי"; חז"ל דורשים מכאן שהמקום כלול בה', ולא שה' כלול במקום

שמות ל"ג: Exodus 33:21

וַיֹּאמֶר ה' הִנֵּה מָקוֹם אֵתִי וְנִצַּבְתָּ עַל־הָעוֹר:

And the L-RD said: 'Behold, there is a place by Me, and thou shalt stand upon the rock.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שמות לג, כא.

19 והוא ית' מקומו של עולם

המדרש מלמד שה' הוא מקומו של עולם, ואין העולם מקומו. מכאן ש"מרום" אינו יכול לציין גובה גשמי

בראשית רבה ס"ח:ט' Bereshit Rabbah 68:9

ויפגע במקום - ר' הונא בשם ר' אמי אמר: מפני מה מכנין שמו של הקב"ה וקוראין אותו מקום? שהוא מקומו של עולם, ואין עולמו מקומו, מן מה דכתיב (שמות לג): הנה מקום אתי, הוי, הקדוש ברוך הוא מקומו של עולם, ואין עולמו מקומו. אמר רבי יצחק: כתיב (דברים לג): מעונה אלקי קדם, אין אנו יודעים אם הקב"ה מעונו של עולמו ואם עולמו מעונו, מן מה דכתיב (תהלים צ): ה' מעון אתה, הוי. הקדוש ברוך הוא מעונו של עולמו, ואין עולמו מעונו. אמר רבי אבא בר יודן: לגבור, שהוא רוכב על ...

"He encountered the place and spent the night there because the sun had set; he took from the stones of the place, which he placed beneath his head, and lay down in that place" (Genesis 28:11). "He encountered [vayifga] the place" - Rav Huna said in the name of Rabbi Ami: Why do they change the name of the Holy One blessed be He and call Him the Omnipresent [hamakom]? It is because He is the place [mekomo] of the world, and His world is not His place. From what ...

Daat Bereshit Rabbah (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

הערת קה"ת

ב"ר סח, י.

20 כולם בחכמה עשית

"כולם בחכמה עשית": העולמות נוצרים באמצעות חכמה, שאדמו"ר הזקן מכנה "עשייה" בלבד ביחס לה.

תהילים ק"ד:כ"ד Psalms 104:24

מִהֲרִבּוֹ מַעֲשֵׂיֶיךָ ה' כָּל־מַחְכְּמָה עֲשִׂיתָ מִלְאָה הָאָרֶץ קִנְיָהּ:

How manifold are Thy works, O L-RD! In wisdom hast Thou made them all; The earth is full of Thy creatures.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קד, כד.

21 ועולם חסד יבנה

"עולם חסד יבנה": העולמות מתקיימים באמצעות חסד. ה' עצמו למעלה הן מחכמה והן מחסד.

תהילים פ"ט:ג Psalms 89:3

כִּי־אֶמְרִיתִי עוֹלָם חֶסֶד יִבְנֶה שְׁמִים תִּכֵּן אֱמוּנָתְךָ בָּהֶם:

For I have said: 'For ever is mercy built; In the very heavens Thou dost establish Thy faithfulness.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים פט, ג.

22 לך ה' הגדולה

"לך ה' הגדולה": הגדולה, מדת החסד, בטלה לפני ה'.

דברי הימים א כ"ט:י"א I Chronicles 29:11

לֵךְ ה' הַגְּדֹלָה וְהַגְּבוּרָה וְהַתְּפָאֶרֶת וְהַנִּצָּחַ וְהַהוֹד כִּי־כָל בְּשָׂמִים וּבְאָרָץ לֵךְ ה' הַמְּמַלְכָּה וְהַמִּתְנַשֵּׂא לְכָל לְרָאשׁ:

Thine, O L-RD, is the greatness, and the power, and the glory, and the victory, and the majesty; for all that is in the heaven and in the earth is Thine; Thine is the kingdom, O L-RD, and Thou art exalted as head above all.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

דה"א כט, יא.

4 פסקה

23 הקב"ה מניח תפילין, הקב"ה מתפלל

הגמרא מלמדת שהקב"ה מניח תפילין, כלומר, שגם למעלה קיימות המצוות.

ברכות ו' א:י"ז-י"ח Berakhot 6a:17-18

אמר רבי אבין בר רב אדא, אמר רבי יצחק: מנין שהקדוש ברוך הוא מניח תפילין שנאמר: "נשבע ה' בימינו ובזרוע עזו". "בימינו" — זו תורה, שנאמר: "מימינו אש דת למו", "ובזרוע עזו" — אלו תפילין, שנאמר: "הי עז לעמו יתן".

Rab Abin b. Rab Adda said in the name of R. Isaac : Whence is it that the Holy One, blessed be He, lays Tefillin ? As it is said, "The L-rd hath sworn by His right hand, and by the arm of His strength" (Is. Ixii. 8). "By His right hand" means Torah ; as it is said, "At His right hand was a fiery law unto them" (Deut. xxxiii. 2); "by the arm of His strength" means Tefillin, as it is said, "The L-rd will give strength unto ...

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

הערת קה"ת

ברכות ו, א. ראה לקרי"ת שה"ש ב, ב. אוה"ת ואתחנן עי תצו.

24 הקב"ה מתפלל

מאמר הגמרא שהקב"ה מתפלל, המובא יחד עם המאמר על הנחת תפילין

ברכות ז' א"א Berakhot 7a

25 מלמד שנתעטף הקב"ה

הגמרא דורשת את הפסוק על שלוש עשרה המדות, ומלמדת שה' התעטף בטלית כשליח ציבור.

ראש השנה י"ז ב:ה' Rosh Hashanah 17b:5

"ויעבור ה' על פניו ויקרא". אמר רבי יוחנן: אלמלא מקרא כתוב, אי אפשר לאומרו. מלמד שנתעטף הקדוש ברוך הוא בשליח צבור, והקרא לו למשה סדר תפלה. אמר לו: כל זמן שישראל חוטאים — יעשו לפני כסדר הזה ואני מוחל להם.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

קרי"ה ז, ב.

26 ג' ראשונות יושב ועוסק בתורה

הגמרא מלמדת שבשלוש השעות הראשונות של היום הקב"ה יושב ועוסק בתורה.

עבודה זרה ג' ב:ז Avodah Zarah 3b:7

איני? והא אמר רב יהודה אמר רב: שתיים עשרה שעות היום, שלש הראשונות — הקדוש ברוך הוא יושב ועוסק בתורה, שניות — יושב וזן את כל העולם כולו, כיון שרואה שנתחייב עולם כללי — עומד מכסא הדין ויושב על כסא רחמים,

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

ע"ז ג, ב.

27 רמ"ח פקודין הן רמ"ח אברין דמלכא

8. Tikkune Zohar, Tikkun 30 • 74a: Tikune Zohar, Tikkun 30 • 74a:8 המילים כאן מצטטות את הקטע מופיע למטה.

תקוני תיקון 8:74 Tikkune Zohar, Tikkun 30 • 74a:8

ועוד מצווה דא עמודא דאמצעייתא, דאיהו מצווה מסטרא דאבא דאיהו רא"ש, ומסטרא דאימא דאיהי אש"ר, והכי צדיק מצווה ועושה מתרנייהו, ובגין דא אתמר על תרנייהו אשר קדשנו, אמא קדשנו ואבא צונו, על מאן על שכינתא תתא, דאיהי פטר כל רחם, פתיחו דרחם, דאיהו רמ"ח פקודין, איהי מצות יהו"ה בכל אבר ואבר דמלכא, איהי מצווה, ועוד אשר קדשנו מסטרא דאבא

Tikkune Zohar - Vocalized (Public Domain)

הערת קה"ת

ראה ת"ז תי"ל.

28 ורוח אייתי רוח ואמשיך רוח

למילים האלה Zohar II, 162b הערת קה"ת מפנה ל

זח"ב קסב, Zohar II, 162b

הערת קה"ת

זח"ב קסב, ב.

29 ורוח אייתי רוח ואמשיך רוח

הזוהר מלמד שרוח מלמטה מביאה וממשיכה רוח מלמעלה. אדמו"ר הזקן משתמש בכך כדי להסביר את האתערותא דלתתא שמעוררת מצווה

ספר הזוהר, תרומה ס"ו: תרס"ט-תר"ח Zohar, Terumah 66:669-678
"With all thy soul"-the "all" includes all aspects of the soul, viz. nephesh, ruah, and neshamah. As to "with all thy possessions", these also have various aspects, each one different from the other. True love to the Holy One, blessed be He, consists in just this, that we give over to Him all our emotional, intellectual, and material faculties and possessions, and love Him. Should it be asked, How can a man love Him with the evil inclination? Is not the evil inclination the seducer, preventing man from approaching the ...

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

5 פסקה

30 וזהו הבט

הצמח צדק מצטט את הקטע בוירא ובואתחנן, ובזכור דן בנושא "הבטתה" וה"השקפה" של ה'

הערת קה"ת

מובא באוה"ת פ' וירא כרך ד' תשס, א. ואתחנן ע' שלב. וראה אוה"ת פ' זכור ע' איתשפו מענין הבטה והשקפה.

31 הבט משמים וראה

"הבט משמים וראה": בקשתו של בעל המזמור שה' יביט בגפנו, בישראל

Psalms 80:15 וי"ט: תהילים

אֱלֹהִים צְבָאוֹת שׁוּב־נָא הַבֵּט מִשְׁמַיִם וּרְאֵה וּפְקֹד גִּפְנֵי זֹאת:

O G-d of hosts, return, we beseech Thee; Look from heaven, and behold, and be mindful of this vine,

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים פ, טו.

32 והשקיפה ממעון קדשך

תפילת הביכורים, שבה מבקשים מה' להביט מן השמים ולברך את ישראל. אדמו"ר הזקן יפרש "מן השמים" כבאמצעות התורה

Deuteronomy 26:15 וי"ט: דברים

הַשְׁקִיפָה מִמְּעוֹן קִדְשְׁךָ מִן־הַשָּׁמַיִם וּבָרֵךְ אֶת־עַמְּךָ אֶת־יִשְׂרָאֵל וְאֵת הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נָתַתָּה לָנוּ כְּאֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לְאֲבוֹתֵינוּ אָרֶץ זָבֶת חֶלֶב וְדָבָשׁ:

Look forth from Thy holy habitation, from heaven, and bless Thy people Israel, and the land which Thou hast given us, as Thou didst swear unto our fathers, a land flowing with milk and honey.'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

דברים כו, טו. בלקו"ת צו יב, ד. טז, ב. מציין לכאן. ראה ד"ה איתא במדרש תהלים בספר המאמרים תשי"ח ע' 272 עם הגהות מכ"ק אדמו"ר זי"ע. וראה גם בסה"מ תרכ"ז ע' קיב. תרל"ד ע' נג. תרנ"ג ע' קיב. בלקו"ת האזינו עג, ב מציין לכאן.

33 רם על כל גוים ה'

"רם על כל גוים ה'": הפסוק שלפני "המגביהי לשבת", שאדמו"ר הזקן

מפרש כמקור חיותן של האומות

Psalms 113:4 ד: תהילים

רָם עַל־כָּל־גּוֹיִם ה' עַל הַשָּׁמַיִם כְּבוֹדוֹ:

The L-RD is high above all nations, His glory is above the heavens.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קיג, ד. קטע מובא בסה"מ תרכ"ט (הוצאת תשנ"ב) ע' רצב בהוספות ושינויים. ראה גם בסה"מ תרכ"ז (הוצאת תש"ס) ע' קעא.

34 שהעכו"ם מקבלים חיות

מאמר מאוחר ה'דן במקור חיותן של האומות; ההערה מפנה את הקורא אליו.

הערת קה"ת

ע' בספר המאמרים תשי"א ע' יא.

35 גוים מרקדין בהיכלו

הגמרא מתארת את אנשי כנסת הגדולה המקוננים על כך שזרים נמצאים בהיכלו של ה'; הערת קה"ת מציינת "ראה" ומפנה לקטע קטע קטע

Yoma 69b יומא ס"ט

הערת קה"ת

ראה יומא סט, ב.

36 שממית בידים תתפש

"שממית בידים תתפש והיא בהיכלי מלך". אדמו"ר הזקן משתמש בכך כדימוי לדבר שאינו תופס מקום ולכן אינו נדחק החוצה

Proverbs 30:28 משלי ל': כ"ח

שְׁמִמִּית בְּיָדַיִם תִּתְפֹּשׁ וְהִיא בְּהִיכְלֵי מֶלֶךְ:

The spider thou canst take with the hands, Yet is she in kings' palaces.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

משלי ל, כח.

6 פסקה

37 וכדכתיב כי נשגב שמו לבדו

נוספה שם הערה שלפיה גם בחינת "נשגב", האור המקיף את כל העולמות, היא מבחינת "שמו"

הערת קה"ת

בספה"מ תרכ"ט שם ע' לג נוסף כאן הג"ה: " (שגם בחי' נשגב סוכ"ע הוא ג"כ מבחי' שמו) "

38 כי נשגב שמו לבדו

"כי נשגב שמו לבדו, הודו על ארץ ושמים". אדמו"ר הזקן מפרש את "הודו" כהארה בלבד המגיעה לעולמות

Psalms 148:13 וי"ג: תהילים

יְהַלְלוּ אֶת־שֵׁם ה' כִּי־נִשְׁגַּב שְׁמוֹ לְבַדּוֹ הוֹדוּ עַל־אָרֶץ וְשָׁמַיִם:

Let them praise the name of the L-RD, For His name alone is exalted; His glory is above the earth and heaven.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קמח, יג.

39 והנהגת העולמות הוא בבחי' שינה

הרבי מציין שם שנושא הנהגת ה' בבחינת "שינה" מתפתח במאמר הפורים משנת תש"ח ובמאמר "בלילה ההוא" משנת תש"ס, הדנים בלילה שבו "נדדה שנת המלך".

הערת קה"ת

בסה"מ תש"ח שם העיר כ"ק אדמו"ר זי"ע "ראה עד"ז במאמר פורים תש"ח פ"ו ואילך. ד"ה בלילה ההוא ש"ת (בס' המאמרים)". ראה יהל אור לקאפי עג ע" 260.

7 פסקה

40 ויקץ כישן ה'

"ויקץ כישן ה'": המזמור מתאר את ה' קם לפעול למען ישראל.

Psalms 78:65 תהילים ע"ח:ס"ה

וַיִּקֶץ כִּישָׁן אֲדֹנָי כִּגְבוֹר מִתְרוֹנָן מִיָּוֶן:

Then the L-rd awaked as one asleep, Like a mighty man re-covering from wine.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים עח, סה.

41 עורה למה תישן ה'

"עורה, למה תישן ה'?" תפילה בעת צרה שה' יתגלה.

Psalms 44:24 תהילים מ"ד:כ"ד

עוֹרָה לָמָּה תִישָׁן אֲדֹנָי הַקִּיצָה אֶל־תִּנָּנָה לְנֶצַח:

Awake, why sleepest Thou, O L-rd? Arouse Thyself, cast not off for ever.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים מד, כד. ראה אוה"ת פ' ראה ע' תשנה. ראה הערת כ"ק אדמו"ר זי"ע בסה"מ תש"א ע' יב. ובאג"ק שלו ח"י ע' רכב.

42 ויאר פניו

"יאר פניו אלינו": אדמו"ר הזקן מפרש את "פניו" של ה' כפנימיות רצונו.

Psalms 67:2 תהילים ס"ז:ב

אֱלֹהִים יִחַנְנוּ וְיִכְרְכְנוּ יִאֲרֹפְנוּ אֶתְנוּ סֶלָה:

G-d be gracious unto us, and bless us; May He cause His face to shine toward us; Selah

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

8 פסקה

43 השקיפה ממעון קדשך

"השקיפה ממעון קדשך מן השמים, וברך את עמך את ישראל". כעת מפרש אדמו"ר הזקן "מן השמים" כ"דרך התורה".

Deuteronomy 26:15 דברים כ"ו:ט"ו

הַשְׁקִיפָה מִמַּעוֹן קִדְשֶׁךָ מִן־הַשָּׁמַיִם וּבֵרַךְ אֶת־עַמְּךָ אֶת־יִשְׂרָאֵל וְאֵת הָאָדָמָה אֲשֶׁר נָתַתָּה לָנוּ כְּאֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לְאֲבוֹתֵינוּ אָרֶץ זָבַת חֶלֶב וְדָבָשׁ:

Look forth from Thy holy habitation, from heaven, and bless Thy people Israel, and the land which Thou hast given us, as Thou didst swear unto our fathers, a land flowing with milk and honey.'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

דברים כו, טו. קטע מכאן מובא בסה"מ תרל"ב ח"א ע' קב בשינויים והוספות. ונוסף כאן הוספה וז"ל: דלכאוי צ"ל מפני מה דוקא כשהשקיפה הוא מן השמי' או נמשך להיות וברך את עמך ישראל דוקא. דהנה כתי' רם על כל גוים הוי' שאו"ה מקבלי' חיות מבחי' רוממות כו' ע"ד שממית בידים תתפש כו', וזהו כד סליק קוב"ה לעילא כו' והנהגת העולמות נמשך מבחי' שינה, אמנם ע"ז נאי עורה למה תישן ה' והיינו שיהי' גילוי או"ס בבחי' חכמה וחסד ויאר פניו בבחי' פנימיות רצונו, והיינו ע"י המשכת התומ"צ, וזהו הבט משמי' וראה השקיפה ממעון קדשך מן השמי': פ"י שמים.

44 מן השמים שם מים

הקטע שם חזור לדיון במאמר זה על "השקיפה ממעון קדשך מן השמים וברך", ומסביר "מן השמים" באמצעות הביטוי "הזן את אביו שבשמים" – האור של אבא בתוך ז"א.

הערת קה"ת

ראה בלקו"ת שה"ש יד, א בפ"י מן השמים.

45 שם מים

התלמוד מפרש "שמים" כ"שם מים". כאן הדבר תומך בפירוש השמים כתורה, שנמשלה למים.

Chagigah 12a חגיגה י"ב

הערת קה"ת

חגיגה יב, א.

46 בחי' התורה שנמשלה למים

הנוסח שם מוסיף את ההוכחה שהתורה נמשלה למים: "הוי כל צמא לכו הנוסח שם מוסיף את ההוכחה שהתורה נמשלה למים: "הוי כל צמא לכו למים", המתייחס לתורה.

הערת קה"ת

בספר המאמרים תש"ח שם: [שנאמר הוי כל צמא לכו למים כו' שזה קאי על בחי' התורה כו'].

47 אנחנו עם בני ישראל נתראים לפניו לדבר חשוב

הצמח צדק מצטט את השורה הזאת, שלפיה ישראל נראים לפני ה' כדבר חשוב, במאמרו על בלק.

הערת קה"ת

מובא באוה"ת פ' בלק ע' אי"כ. ע"ש.

48 נפתחו השמים

חזון הפתיחה של יחזקאל. אדמו"ר הזקן נעזר בו כדי לקשור בין פתיחת "השמים" לבין ראייה בהירה של אלקות.

Ezekiel 1:1 יחזקאל א':

וַיְהִי בְשָׁלְשִׁים שָׁנָה בְּרַב־עֵי בְחֻמְשָׁה לְחָדָשׁ וְאָנֹכִי בְּתוֹךְ־הַגּוֹלָה עַל־נְהֶר־כְּבָר נִפְתְּחוּ הַשָּׁמַיִם וָאֶרְאָה מְרָאוֹת אֱלֹהִים:

Now it came to pass in the thirtieth year, in the fourth month, in the fifth day of the month, as I was among the captives by the river Chebar that the heavens were opened, and I saw visions of G-d.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

יחזקאל א, א.

אני ראשון ואני אחרון

53

"אני ראשון ואני אחרון": ה' למעלה מן הזמן; והו נושא להתבוננות המעוררת אהבה.

ישעיהו מ"ד:6ר' Isaiah 44:6

כה־אמר ה' מִלְךְ־יִשְׂרָאֵל וְגֹאֲלוֹ ה' צְבָאוֹת אֲנִי רִאשׁוֹן וְאֲנִי אַחֲרוֹן וּמִפְלְעֵדִי אֵין אֱלֹהִים:

Thus saith the L-RD, the King of Israel, And his Redeemer the L-RD of hosts: I am the first, and I am the last, And beside Me there is no G-d.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישע"י מד, ו.

ואני הוי"ה לא שנית

54

"אני הוי' לא שנית": הבריאה אינה משנה את ה', ולכן כניסתו לעולמות היא השפלה.

מלאכי ג':6ר' Malachi 3:6

כִּי אֲנִי ה' לֹא שֵׁנִיתִי וְאַתֶּם בְּנֵי־יַעֲקֹב לֹא כִלְיתֶם:

For I the L-RD change not; and ye, O sons of Jacob, are not consumed.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

מלאכי ג, ו.

פסוקה 10

וגלה על ראשה

55

הגולה שעל ראש המנורה בחזון זכריה

זכריה ד':2ב' Zechariah 4:2

וַיֹּאמֶר אֵלַי מָה אַתָּה רֹאֶה וְאָמַר רְאִיתִי וְהִנֵּה מְנוֹרַת זָהָב כְּלָה וְגִלְגָּה עַל־רֹאשָׁהּ וְשִׁבְעָה נֵרֹתֶיהָ עָלֶיהָ שִׁבְעָה וְשִׁבְעָה מוֹצְקוֹת לְנֹרוֹת אֲשֶׁר עַל־רֹאשָׁהּ:

And he said unto me: 'What seest thou?' And I said: 'I have seen, and behold a candlestick all of gold, with a bowl upon the top of it, and its seven lamps thereon; there are seven pipes, yea, seven, to the lamps, which are upon the top thereof;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

זכרי' ד, ב.

56

מלשון גולת הכותרת

גולת הכותרת שבראש העמודים בבית המקדש של שלמה. אדמו"ר זקן משתמש בביטוי כדי לפרש "גולה" ככתר שמעל הראש

מלכים א' ז':41ר' I Kings 7:41

עֲמֻדִים שְׁנַיִם וְגִלְתֵּי הַכֹּתֶרֶת אֲשֶׁר־עַל־רֹאשׁ הָעַמּוּדִים שְׁתֵּי וְהַשְּׁבָכוֹת שְׁתֵּי לְכֶסֶת אֶת־שְׁתֵּי גִלְתֵּי הַכֹּתֶרֶת אֲשֶׁר־עַל־רֹאשׁ הָעַמּוּדִים:

the two pillars, and the two bowls of the capitals that were on the top of the pillars; and the two networks to cover the two bowls of the capitals that were on the top of the pillars;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

מלכים-א ז, מא-מב.

ומי כעמך ישראל

49

דוד משבח את ישראל כ"גוי אחד בארץ". אדמו"ר זקן מפרש "אחד" כאחדות ה', שישראל ממשיכים לארץ

דברי הימים א' י"ז:21כ"א I Chronicles 17:21

וּמִי כַעֲמֹךָ יִשְׂרָאֵל גּוֹי אֶחָד בְּאַרְץ אֲשֶׁר הָלַךְ הָאֱלֹהִים לְפָדוֹת לוֹ עַם לְשׁוֹם לָךְ שֵׁם גְּדֻלוֹת וְנִרְאוֹת לְגִרְשׁ מִפְּנֵי עַמֶּךָ אֲשֶׁר־פָּדִיתָ מִמִּצְרַיִם גּוֹיִם:

And who is like Thy people Israel, a nation one in the earth, whom G-d went to redeem unto Himself for a people, to make Thee a name by great and tremendous things, in driving out nations from before Thy people, whom Thou didst redeem out of Egypt.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

דה"א יז, כא.

פסוקה 9

מצות צריכות כוונה

50

התלמוד דן בשאלה אם מצוות צריכות כוונה. אדמו"ר זקן מפרש את הכוונה כרצון הלב להמשיך את האור האלוני למטה

ברכות י"ג א:כ"ב-כ"ה Berakhot 13a:22-25

גַּמְי' שְׁמַע מִיִּנְה מִצְוֹת צְרִיכוֹת כְּוֹנֶנָה. מֵאִי "אִם כְּוֹנֵן לְבוֹי" — לְקֻרוֹת. לְקֻרוֹת?! וְהָא קָא קְרִי! בְּקוֹרָא לְהַגִּיהָ. תְּנוּ רַבְנָנוּ: קְרִיאַת שְׁמַע כְּכַתְּבָהּ, דְּבִרֵי רַבִּי. וְתַכְמִּים אוֹמְרִים: בְּכָל לְשׁוֹן.

GEMARA Is the conclusion to be drawn [from the opening sentence of the Mishnah] that the performance of the commandments requires Kawwanah? No; for] what means If he directed his heart to read? Just to read [in the Torah for the sake of study]. But he was reading! [It is to differentiate him] from one who is reading [the Torah] for the purpose of correcting. Our Rabbis have taught: The Shema' must be read as it is written: These are the words of Rabbi; but the Sages say ...

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

הערת קה"ת

ברכות יג, א. זח"ג שו, ב.

שהזהב הוא מנוצץ . . ברשפי אש האהבה

51

הצמח צדק מצטט את ההסבר הזה על הזהב כאש האהבה הנוצצת, בפירושו לתהילים

הערת קה"ת

מובא ביהל אור ע' עג.

בכל יום יהיו בעיניך כחדשים

52

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה)

הערת קה"ת

רש"י דברים ו, ו. בשם הספרי.

פסוקה 11

57 שום תשים עליך מלך

הצייו למנות מלך, המתפרש כאן כקבלת מלכות ה' על האדם

דברים י"ז:ט"ו:15 Deuteronomy 17:15

שום תשים עליך מלך אשר יבחר ה' אלקיך בו מקרב אחיך תשים עליך מלך לא תוכל לתת עליך איש נכרי אשר לא אחיך הוא:

thou shalt in any wise set him king over thee, whom the L-RD thy G-d shall choose; one from among thy brethren shalt thou set king over thee; thou mayest not put a foreigner over thee, who is not thy brother.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

דברים יז, טו.

58 בטל רצונך מפני רצונו

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה)

הערת קה"ת

אבות ב, ד.

59 בטל רצונך מפני רצונו

הוראתו של רבן גמליאל, "בטל רצונך מפני רצונו", המבטאת את ביטולו של העבד

משנה אבות ב:ד:4 Pirkei Avot 2:4

הוא היה אומר, עשה רצונו כרצונה, כדי שיעשה רצונה כרצונו. בטל רצונה מפני רצונו, כדי שיבטל רצון אחרים מפני רצונה. הלל אומר, אל תפרש מן הצבור, ואל תאמין בעצמך עד יום מותך, ואל תדין את חברך עד שתגיע למקומו, ואל תאמר דבר שאי אפשר לשמוע, שסופו להשמע. ואל תאמר לכשאפנה אשנה, שמה לא תפנה:

He used to say: do His will as though it were your will, so that He will do your will as though it were His. Set aside your will in the face of His will, so that he may set aside the will of others for the sake of your will. Hillel said: do not separate yourself from the community, Do not trust in yourself until the day of your death, Do not judge your fellow man until you have reached his place. Do not say something that cannot be ...

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

60 אתכפיי סט"א

הזהר למלמד שכאשר כופים את הסטרא אחרא, כבודו של הקדוש ברוך הוא מתרומם בכל העולמות

זוהר II, 128b זח"ב קכח

הערת קה"ת

ראה זח"ב קכח, ב ואילך. ולקמן פט, ד ובמ"מ שם.

פסוקה 12

61 אין מלך בלא עם

שם, "אין מלך בלא עם" מסביר את שם אלקים כשליטה: באמצעות הצמצום השכינה מתלבשת בנבראים, כדי שתוכל להיות מציאות נפרדת ואחר כך להתבטל להי

הערת קה"ת

נסמן לעיל ה, א. לקמן נג, ד. מה שמבואר כאן בענין ביטול רצון, מצויין בלקו"ת ואתחנן יא, ג: דאין מלך בלא עם לשון עוממות שהוא יש ודבר ואעפ"כ מבטל רצונו מכל וכל, וכל דבר שאינו בביטול הרצון אינו נקי עבודה כלל (ועמ"ש בפי' שלח ע"פ ועתה יגדל, וע"פ כי עמך מקור חיים). ע"כ.

62 כי לי בני ישראל עבדים

"כי לי בני ישראל עבדים": מתפרש כך שעבודתם עושה את ישראל לשלייכים להי

ויקרא כ"ה:נ"ה:25 Leviticus 25:55

כילי בני ישראל עבדים עבדי הם אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים אני ה' אלקיכם:

For unto Me the children of Israel are servants; they are My servants whom I brought forth out of the land of Egypt: I am the L-RD your G-d.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ויקרא כה, נה.

פסוקה 13

63 המשפילי לראות בשמים ובארץ

"המשפילי לראות בשמים ובארץ" נקרא כעת במשמעותו השנייה: באמצעות שמים וארץ ה' משפיל את עצמו

תהילים קי"ג:6 Psalms 113:6

המשפילי לראות בשמים ובארץ:

That looketh down low Upon heaven and upon the earth?

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 14

64 צעק לבם

"צעק לבם אל ה'": צעקה מעומק הלב

איכה ב:י"ח:18 Lamentations 2:18

צעק לבם אל-אדני חומת בת-ציון הורידו כנחל דמעה יומם ולילה אל-תתני פוגת לך אל-יתדם בת-ציונה:

Their heart cried unto the L-rd: 'O wall of the daughter of Zion, Let tears run down like a river Day and night; Give thyself no respite; Let not the apple of thine eye cease.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

איכה ב, יח.

65 ויצעקו אל ה' בצר להם

"ויצעקו אל ה' בצר להם", והוא הציל אותם

תהילים ק"ז:6 Psalms 107:6

ויצעקו אליהי בצר להם ממצוקותיהם יצילם:

Then they cried unto the L-RD in their trouble, And He delivered them out of their distresses.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קז, ו.

66 ופרעה הקריב

”ופרעה הקריב”: הערת קה”ת מפנה לפירוש המדרש על הפסוק הזה.

שמות י”ד: Exodus 14:10

וּפְרָעָה הִקְרִיב וַיִּשְׂאוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־עֵינֵיהֶם וְהִנֵּה מִצְרַיִם נֹסְעִים אַחֲרֵיהֶם וַיִּירָאוּ מְאֹד וַיִּצְעֲקוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶל־ה'

And when Pharaoh drew nigh, the children of Israel lifted up their eyes, and, behold, the Egyptians were marching after them; and they were sore afraid; and the children of Israel cried out unto the L-RD.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה”ת

שמות יד, י. וראה שמור”ר עה”פ.

67 כמ”ש במ”א רוח אייתי רוח

הקטע הזה מזכיר את ”המאמר כי עמך מקור חיים” ומסביר שבמצעות התורה והמצוות שאדם מקיים למטה, אתערותא דלתתא מעוררת אתערותא דלעילא; ההערה מציעה שיתכן כי ”במקום אחר” מתייחס אליו

Zohar II, 162b זח”ב קסב, ב

הערת קה”ת

זח”ב קסב, ב. ראה לעיל א, א. ובכ”מ. ראה לקו”ת תצא מ, רע”ג ואולי הכוונה שם לכאן.

68 רוח אייתי רוח ואמשיך רוח

רוח מלמטה מביאה וממשיכה רוח מלמעלה.

ספר זוהר, תרומה ס”ו:תרס”ט-ת”ח Zohar, Terumah 66:669-678 “With all thy soul”-the “all” includes all aspects of the soul, viz. nephesh, ruah, and neshamah. As to “with all thy possessions”, these also have various aspects, each one different from the other. True love to the Holy One, blessed be He, consists in just this, that we give over to Him all our emotional, intellectual, and material faculties and possessions, and love Him. Should it be asked, How can a man love Him with the evil inclination? Is not the evil inclination the seducer, preventing man from approaching the ...

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

פסוקה 15

69 מצפון זהב יאתה

הזהב בא ”מצפון”, מצד שמאל.

איוב ל”ז: Job 37:22

מִצְפּוֹן זָהָב יֵאָתֶה עַל־אֱלֹהֵי נֹרָא הוֹד:

Out of the north cometh golden splendour, About G-d is terrible majesty.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה”ת

איוב לו, כב. ראה בלקו”ת בהעלותך לב, ד. שזהב הוא יראה (לכן נקרא שמאל). לה, ב

70 ושנים זיתים עלי

שני עצי הזית משני עברי גביע המנורה

Zechariah 4:3 זכריה ד:ג

וּשְׁנַיִם זֵיתִים עָלֶיהָ אֶחָד מִיְמִין הַגֶּזֶה וְאֶחָד עַל־שְׂמאלָהּ:

and two olive-trees by it, one upon the right side of the bowl, and the other upon the left side thereof.’

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה”ת

זכרי’ ד, ג.

פסוקה 16

71 אשר הם מריקים הזהב

ענפי הזית ש”מריקים הזהב”. אדמו”ר חזקן מפרש שהם שורשי התורה והמצוות.

Zechariah 4:12 זכריה ד:י”ב

וַאֲעַן שְׁנִית וְאָמַר אֵלָיו מִה־שְּׁתֵי שְׂבָלֵי הַזֵּיתִים אֲשֶׁר בְּיַד שְׁנֵי צִנְתֹּרוֹת הַזָּהָב הַמְרִיקִים מִעֲלֵיהֶם הַזָּהָב:

And I answered the second time, and said unto him: ‘What are these two olive branches, which are beside the two golden spouts, that empty the golden oil out of themselves?’

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

72 שעי”

בכתב היד הזה הנוסח הוא ”שעל ידם” במקום ”שעי”

הערת קה”ת

בבוך תניא-ברוך הגי’: שעל ידם.

73 להשתפך אל חיק אביה

בתניא מתוארת אהבת הנשמה כרשפי אש, וכמיתהה להשתפך אל חיק אביה.

הערת קה”ת

תניא פרק נ. ראה גם לעיל כז, א, ולקמן סז, א וש”נ.

פסוקה 17

74 כי עמך מקור חיים באורך נראה אור

הפסוק שבפתיחה, המוסבר כעת בשלמותו בשני הפירושים

Psalms 36:10 תהילים ל”ו

כִּי־עֵמֶךָ מְקוֹר חַיִּים בְּאֹרֶךְ נִרְאֶה־אוֹר:

For with Thee is the fountain of life; In Thy light do we see light.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

75 ומי כעמך ישראל

”ומי כעמך ישראל”: קדושת ישראל מתגלה באור שהם ממשיכים

I Chronicles 17:21 דברי הימים א י”ז כ”א

וּמִי כַעֲמֶךָ יִשְׂרָאֵל גּוֹי אֶחָד בְּאֶרֶץ הָאֵשׁ הַלֵּךְ הָאֱלֹקִים לַפְדּוֹת לוֹ עַם לְשׁוֹם לֶךְ שֵׁם גְּדֻלוֹת וְנִרְאוֹת לְגִרְשׁ מִפְּנֵי עַמֶּךָ אֲשֶׁר־פָּדִיתָ מִמִּצְרַיִם גּוֹיִם:

And who is like Thy people Israel, a nation one in the earth, whom G-d went to redeem unto Himself for a people, to make Thee a name by great and tremendous things, in driving out nations from before Thy people, whom Thou didst redeem out of Egypt.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה”ת

דה”א יז, כא.

76 וגם אנחנו נראה . . כמ"ש ומי כעמך ישראל כו'

הרבי מוסיף שיש לכלול כאן גם את סוף הפסוק, "גוי אחד בארץ", ושואל מדוע המאמר לא ציטט אותו: האם משום השמטה של מצנור, או משום שכך אמר אדמו"ר הזקן.

הערת קה"ת

בד"ה זה בספה"מ תשל"ד (הנחה) מוסיף: "ויש להוסיף בזה דסיום הכתוב (מי כעמך ישראל) הוא גוי אחד בארץ, היינו שישראל הם למעלה מכל האומות [וצ"ע מדוע לא הובא סיום הכתוב בהדרוש, אם זהו מחמת השמטת הצנזור או שכך אמר רבינו הזקן בדיבור]", ע"ש.

Likkutei Torah

הפרשה החסידית

על המהדורה

Hebrew text of Torah Ohr and Likkutei Torah and their marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes): © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

likuteitorah.com. תורגם מהמהדורה האנגלית של CC BY-NC 4.0: ביאורים והערות המקורות. תרגום: CC BY 4.0.

דרך Sefaria: Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) (Public Domain); William Davidson Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC); Daat Bereshit Rabbah (Public Domain); The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY); Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain); Tikkunei Zohar - Vocalized (Public Domain); The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain); Torat Emet 357 (Public Domain); Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY).

כשלשון המאמר לצדו, (openai/gpt-6-luna-pro:batch) בעזרת בינה מלאכותית likuteitorah.com התרגום לעברית נעשה מהמהדורה האנגלית של לבדיקה. עדיין לא עבר עריכה אנושית. כל דבר חשוב יש לבדוק מול לשון המאמר.

· 5725 (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel) הרבי ביקש ללמוד את מאמרי פרשת השבוע, «הפרשה החסידית», באותו שבוע, מחולקים לשבעת ימיו · Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309). למה ללמוד, וברכות הרבי. likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/

© likuteitorah.com. או לספריית ליובאוויטש Sefaria מיום חגיגי ולא מסחרי. אין כאן מכירה. אין שיוך לקה"ת, ל-

likuteitorah.com/he/torah-ohr/mikeitz/5/ מתוך

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק